

Anna Kantanen • Karoliina Puranen-Impola • Sampo Jalovaara
Kaisla Tarvainen • Kristiina Niemi-Kaija

Kurkistuksia tasa-arvon ja lapsuuden historiaan

Sisältö:

Minna Canth -miniluennon tukimateriaali	4
Tehtävät	11
Menneisyyden salapoliisit	11
Minnan teesit	12
Pohdintatehtävä	13
Punainen viiva: äänestäminen Suomessa	14
Minna Canthin kahvikakku	16
Liite 1: Minnan teesit (oppilaille)	18
Liite 2: Kuka Minna Canth oli? (oppilaille)	19
Liite 3: Minna Canth (opettajille)	21
Liite 4: Äänestyslipuke ehdolle asettuneista (oppilaille)	24
Liite 5: Lukuvinkit	25
Liite 6: Miniluento Diat	26

KURKISTUKSIA TASA-ARVON JA LAPSUUDEN HISTORIAAN

© Jyväskylän kesäyliopisto ja tekijät 2023

Käsikirjoitus: Anna Kantanen, Karoliina Puranen-Impola,

Sampo Jalovaara, Kaisla Tarvainen, Kristiina Niemi-Kaija

Kannen kuva: Seminaarin harjoituskoulun 3. luokka opettajineen ja opetusharjoittelijoineen.

Valokuvat s. 1-23: Jyväskylän yliopisto/Avoimen tiedon keskus, tiedemuseo

Ulkoasu ja taitto: Keski-Suomen Mediamies / Lasse Eskola

Oppaan tekstit on julkaistu CC BY-NC-SA lisenssillä ja kuvat CC BY-NC-ND lisenssillä. Voit käyttää ja jakaa kirjan tekstejä vapaasti, mutta sinun on mainittava kirjoittajat sekä merkittävä, mikäli olet tehnyt muutoksia teksteihin.

Tervetuloa viettämään aikaa historian parissa!

Tämä opas tarjoaa valmiin oppimateriaalin, jonka avulla opettaja voi toteuttaa Minna Canthiin sekä tasa-arvon ja lapsuuden historiaan liittyviä työpajoja 7-luokkalaisille sekä soveltaen 6-8-luokkalaisille.

Oppaan alussa on ”miniluento”, joka tutustuttaa oppilaita historiantutkimukseen sekä osoittaa, kuinka monenlaista lapsuutta ja erilaisia perheitä oli olemassa entisaikaankin. Näitä asioita tutkitaan myös aktiivisesti historiantutkimuksen saralla. Lisäksi oppaassa on tehtäviä, jotka osoittavat menneisyyden moninaisuutta ja innostavat oppilaita uskomattoman historian pariin. Tehtävien toteuttamisen ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta luodaan Minna Canthin Salonki, jossa on neljä erilaista työpistettä. Tehtäviä voi toteuttaa joko yksittäin tai kokonaisuutena. Oppaan lopussa on kuhunkin tehtävään liittyvää tulostettavaa materiaalia. Oppaan lopussa on tiivistelmä Power point -esityksestä, jonka voi erikseen ladata JYUniorit lasten ja nuorten yliopiston verkkosivuilta osoitteesta www.jyu.fi/jyuniorit.

Opas on muokattu vuonna 2019 JYUniorit Lasten ja nuorten yliopistossa toteutetun työpajan sekä siihen tuotetun aineiston pohjalta huomioiden perusopetuksen opetussuunnitelman linjaukset historian oppiaineessa. Oppaan ovat laatineet Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitos, Jyväskylän yliopiston Avoimen tiedon keskuksen tiedemuseo ja Jyväskylän kesäyliopisto. Oppaan tuottamista on tukenut Jyväskylän yliopistosäätiö.

Tervetuloa ihmettelemään menneisyyttä!

Minna Canth –miniluennon tukimateriaali

Käsillä oleva tukimateriaali on tarkoitettu taustoittamaan niin sanottua miniluentoa (LIITE 6), jonka 7. luokan aineenopettajat voivat pitää oppilailleen.

Kuva 1: Tissari, Soihtu-näyttelykeskus, Jyväskylän yliopisto. Kuvaaja Anna Kantanen.

Etukäteisvalmistelut:

Printtaa työpajoissa tarvittavat materiaalit. Hanki mahdollisuuksien mukaan askartelutarvikkeita. Jaa pulpetit neljään eri ryhmään. Pohdi, mikä olisi hyvä tila äänestyskopille. Työpajassa opettaja pitää ensin miniluennon, jonka jälkeen luokka jaetaan neljään eri ryhmään. Kukin ryhmä kiertää kaikki työpisteet. Vinkki! Pöydille voi mahdollisuuksien mukaan tuoda rekvisiitaksi vanhoja pitsiliinoja ja kahviastiaston osia sekä kirjastosta lainattuja Minna Canthista kertovia kirjoja (ks. kuva 1). Hyvä sijoituspaikka näille on esimerkiksi ”Minnan teesit”. Tehtävöpöytään ”Menneisyyden salapoliisit” voi puolestaan tuoda vaikkapa suurennuslasin, kun oppilaat tutkivat vanhoja sanomalehtiä.

Kurkistus historiantutkimukseen

Historia on... menneisyyttä: On hyvä pohtia historiatietoisuuden ja kulttuurien tuntemuksen yhteyttä vastuulliseksi kansalaiseksi kasvamiseen. Miksi on tärkeää ymmärtää muutosta ja jatkuvuutta sekä tunnistaa arvoissa tapahtuneita muutoksia?

Historia on... oppiaine, jota opiskellaan koulussa: Yläkoulussa syvennetään käsitystä historiallisen tiedon luonteesta, tuetaan oman identiteetin kehittymistä, vahvistetaan historiallista ajattelua sekä opitaan ymmärtämään erilaisuutta.

Historia on... tieteenala: Historiallisella tiedolla on myös itseisarvo. Historiantutkimus auttaa meitä vastaamaan erilaisiin menneisyyttä koskeviin kysymyksiin ja pohdintoihin. Menneisyyden tutustumiseen voi suhtautua kuin uusiin kulttuureihin tutustumiseen: uteliaasti. Menneisyyden kulttuurit ja ilmiöt auttavat meitä ymmärtämään ja suhteuttamaan nykypäivän ilmiöitä. Tässä kohtaa voi selittää myös laajemmin, miksi monet asiat menneessä ovat tutkimisen arvoisia.

Menneisyyden salapoliisin lähteet

Oleellista on hahmottaa, että historiallisen tulkinnan tekemiseen vaaditaan havaintoja, jotka pohjautuvat lähteisiin. Ne auttavat selvittämään ja selittämään historiallisia tapahtumia ja ilmiöitä sekä rakentamaan ja täydentämään kuvaa siitä, millaista menneisyys oli. Lähteitä voivat olla erilaiset tekstit, kuvat, päiväkirjat, haastattelut tai vaikka sanomalehdet.

Tässä kohtaa on hyvä puhua historian ja arkeologian eroista. Historia perustuu kirjallisiin lähteisiin, joita on saatavilla historialliselta ajalta. Arkeologiassa tutkitaan puolestaan esihistoriallista aikaa erilaisten lähteiden avulla, koska kirjoitettuja alkuperäislähteitä ei ole säilynyt. Merkkejä menneisyyden ihmisten elämästä löytyy esimerkiksi rakennusten seinistä taikka kuvina kalliomaalauksissa.

Alkuperäislähteet ovat siis sellaisia, jotka ovat syntyneet samaan aikaan kuin tutkittava ilmiö tai tapahtuma. Toisen käden lähteet ovat myöhemmin syntyneitä dokumentteja, joissa muistellaan aiemmin tapahtunutta. Oppilaiden kanssa voi pohtia, millaisia lähteitä kannattaa tutkia eri aiheita tarkasteltaessa.

Historiantutkijan työnkuvaan kuuluu...

Historiantutkijan työhön kuuluu paljon lukemista ja kirjoittamista, koska on olennaista ymmärtää tutkittavien ilmiöiden ja tapahtumien taustoja. Historioitsijan kuuluu myös julkaista tietoa omista tutkimuksistaan. Oppilaiden kanssa voi puhua siitä, mitä tarkoittaa moninäkökulmaisuus ja minkä vuoksi on tärkeää miettiä asioita eri näkökulmista.

Historiantutkimuksessa....

...tehdään arkistomatkoja: Jotkin lähteet ovat saatavilla vain tietyissä arkistoissa, joihin niitä on koottu ja järjestetty käyttöä varten. Osa aineistosta on nykyään digitaalisia lähteitä.

...etsitään syy- ja seuraussuhteita: Problemaattinen aihe: tässä kohdin voi miettiä, onko ihmisen toiminnalle aina löydettävissä järkevää syytä. Aihetta voi jatkaa pohtimalla, miksi on kuitenkin hyödyllistä tutkia menneisyyttä.

...tehdään johtopäätöksiä: Lähteiden avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä menneisyyden ihmisten toiminnasta. Keskeistä on perustella, miksi ja miten johtopäätökseen on päädytty.

...keskustellaan päätelmistä: Vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa on osa työnkuvaan. On tärkeää keskustella ja punnita tehtyjä tutkimuksia, eikä ottaa niitä vastaan ainoana totuutena kyseisestä asiasta.

Jyväskylän seminaarin naisosaston rakennukset eli nykyiset Educa ja Historica, jotka valmistuivat 1880-luvun alussa. Kuva lienee 1910- tai 1920-luvulta.

Historiantutkimuksen luonne ja kohde ovat moninaisia: Historiatieteessä voidaan tutkia mitä erilaisimpia asioita. Se, mitä tutkitaan, kertoo myös vallitsevista arvoista ja yhteiskunnasta. Historiantutkimus painottui pitkään poliittiseen historiaan, suurmiesten historiaan, taloushistoriaan ja sotahistoriaan. Myös näillä tutkimusaloilla voidaan tutkia aiheita monilla eri tavoilla. Esimerkiksi voidaan pohtia perinteisen tutkimuskohteen, kuten sotatilanteen vaikutusta arkeen, siviileihin, kansalaisten mentaliteettiin, hyvinvointiin ym. Nykyään tarkastellaan myös esimerkiksi sukupuolihistoriaa, lapsuuden ja perheen historiaa, arjen historiaa ja tunteiden historiaa.

Perhehistoriasta

Millaisia olivat menneisyyden perheet? Mikä niitä määrittä? Millaista menneisyyden perhe-elämä on ollut eri vuosisadoilla? Perheitä voi pohtia yksikköinä, joissa oli sekä monenlaisia yhteisiä että erottavia piirteitä. Oppilaiden kanssa kannattaa puhua esimerkiksi yhteiskunnan, luonnon ja muiden olosuhteiden asettamista reunaehdoista elämälle (esim. sään vaikutus maanviljelykseen, syntyperän merkitys ihmisen tulevaisuuteen maalla ja kaupungissa).

Perhe ja koti näyttäytyivät ennen hieman eri lailla kuin nykyisin: perhepiirissä asui mm. piikoja ja renkejä, joilla ei usein ollut verisidettä varsinaiseen perheeseen, ja myös muita sukulaisia. Ihmisillä ei pitkään aikaan ollut samanlaisia uravaihtoehtoja kuin nykyisin: maatalousvaltainen yhteiskunta tarjosi vain rajatun määrän erilaisia työmahdollisuuksia. Mies oli 1900-luvun alkuun asti useimmiten se, jolla saattoi olla jokin kodin ulkopuolinen ammatti. Sukupuoli, sääty ja syntypaikka vaikuttivat osaltaan siihen, millainen tulevaisuus ihmisellä todennäköisesti tuli olemaan. Eri puolilla maailmaa nämä asiat ovat eronneet jonkin verran – kuitenkin koulutus ja tasa-arvo ovat ajan saatossa lisääntyneet myös kansainvälisesti katsoen. Asia on kuitenkin poliittisesti ajankohtainen vielä nykypäivänäkin. Erilaisia perheitä on ollut aina.

Jyväskylän seminaarin poikaharjoituskoulu toimi nykyisessä Fennicum-rakennuksessa. Kuva on 1920-luvulta.

Lasten historiasta

Miten lapsuus on nähty eri aikoina? Millaista lapsuus on ollut? Mitkä asiat ovat määrittäneet lapsuutta? Lasten asema on vaihdellut maantieteellisesti: se on voinut olla kurja, sillä elintaso ja ihmisten varallisuus oli pitkään alhaisella tasolla. Lapset tekivät usein töitä perheen ja yhteisön kanssa. Se saattoi tarkoittaa kurjuutta ja räsitystä etenkin alempien säätyjen lasten elämään.

Sukupuoli merkitsi enemmän kuin nykyisin. Tyttöillä ja pojilla oli erilaisia tehtäviä, toki osittain siitäkin syystä, että luontaistalous eli asioiden valmistaminen kotona oli ennen varsinkin maaseudulla yleistä. Käsityöt ja maatilantyöt tarvitsivat tekijänsä.

Koulutuksen yleistyminen 1800-luvulta lähtien kohensi vähitellen tasa-arvoa ja lasten hyvinvointiin vaikutti myös yleinen elintason kohoaminen. Suomessa koulunkäynti olikin vielä 1900-luvun alkupuolella erilaista ja eriarvoisempaa nykyiseen verrattuna. Leikki on kuulunut lapsille aina – vaikka moni asia muuttuu, tietyt asiat pysyvät maailmassa pitkälläkin aikavälillä.

Sukupuolihistorian aiheena voi olla myös...

Suomen ensimmäiset eduskuntavaalit maaliskuussa 1907

Valituksi tuli 19 naiskansanedustajaa, mikä oli aikanaan poikkeuksellista Euroopassa. Valtiopäivä uudistus oli tasa-arvon kannalta merkittävä ja vaalit olivat perustavanlaatuisen hallinnolliseen uudistukseen nähden nopeasti aikaansaadut. Täytyy muistaa, että Suomi oli vielä vuoteen 1917 saakka osa Venäjän keisarikuntaa. Suomalainen yhteiskuntapolitiikka alkoi kuitenkin jo ennen tätä muotoutua vähitellen nykyiseen muotoonsa. Se tarkoittaa muun muassa yhteiskunnallisten olojen järjestämistä.

...tai
vaikkapa:

Minna Canth (1844-1897)

Canth oli suomalainen kirjailija, lehtinainen, kauppias, vaimo ja äiti. Hän opiskeli opettajaksi Jyväskylän seminaarissa ja siirtyi sittemmin Kuopioon lankakauppiaksi. Minna Canth on esimerkki edistyksestä ja naisten yhteiskunnallisesta toimijuudesta. Hän otti aiheikseen kantaaottavia asioita, kuten miehen valta-aseman, ja teki niistä esimerkiksi näytelmiä. Hän oli tasa-arvon puolestapuhuja, suomenkielisen kirjoittamisen edelläkävijä ja merkittävä yhteiskunnallinen keskustelija.

Opettaja voi myös nostaa esiin 1800-luvun lopun merkittäviä aiheita, kuten kielikysymyksen sekä venäläistämisen ja kansallisaatteen välisen jännitteen. On tärkeää sitoa kukin käsiteltävä aihe aikansa olennaisiin ilmiöihin ja tapahtumiin yhteiskunnassa. Tällä tavoin opetetaan sekä moninäkökulmaisuuutta että kontekstien ja taustojen avaamisen tärkeyttä. Opettaja voi ottaa esimerkiksi jonkin historiallisen lähteen ja selittää oppijoille siihen kytkeytyvän kontekstin ja taustan. Tämä auttaa konkretisoimaan käsitteiden merkitystä käytännössä. Aiheeseen liittyvä lähde voi olla vaikkapa ote jostain Canthin kirjoittamasta tekstistä, josta sitten yhdessä keskustellaan.

Tehtävät

Menneisyyden salapoliisit

Tässä tehtävässä päästään harjoittelemaan historiantutkimuksen tekemistä lähteiden avulla. Lähteinä toimivat kolme eri sanomalehden sivua eri vuosikymmeniltä. Linkit lehtiin löytyvät kunkin tehtävän kohdalta. Käsitelkää ensin tehtävä 1 ja siirtykää vasta sitten lukemaan tehtävän 2 artikkelia. Tehtävän 3 lehdet voi käsitellä erikseen, mutta suositeltavaa on käsitellä ne yhdessä samojen kysymysten vuoksi. Lehtien sivuja voi myös vertailla keskenään. Tällöin oppilaat voivat pohtia, miten maailma on muuttunut neljäkymmenen vuoden aikana ja yhä tähän päivään tultaessa. Sanomalehtien tulee koko tehtävän ajan olla oppilaiden saatavilla. Keskustelkaa oppilaiden löydöistä yhdessä.

TEHTÄVÄ 1:

Olette historioitsijoita ja käytätte lähteenä sanomalehteä. Linkin takaa löytyy Keskisuomalaisen etusivu päivältä 16.6.1933. Tarkastelkaa etusivua laajemmin. Mitä se kertoo teille aikakaudesta? Mitkä puheenaiheet näyttävät olleen ajankohtaisia 1930-luvun alun suomalaisille?

LINKKI 1: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1864932?page=1>

TEHTÄVÄ 2:

Tarkastelkaa artikkelia "Onnistuneet Emäntäpäivät eilen Keski-Suomen Emäntäkoululla". Millaisena se esittää naisen roolin? Poikkeako se tavasta, jolla miehistä puhutaan? Millaista opiskelu Emäntäkoulussa vaikuttaa artikkelin perusteella olleen?

LINKKI 2: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1864932?page=1>

TEHTÄVÄ 3:

Linkin takaa löytyvät sivut sanomalehdistä Wiipurin Sanomat 11.11.1885 sekä Uusi Aura 31.1.1926. Mitä eri ammatteja löydätte lehden sivuilta? Miten nämä poikkeavat nykyisistä ja mitä samoja ammatteja on vielä olemassa?

LINKKI 3: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1698100?page=3>

LINKKI 4: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/476845?page=1>

Minnan teesit

Tehtävässä oppilaat pääsevät tarkastelemaan tarkemmin Minnan arvomaailmaa ja aktivoimaan niin ajatteluaan kuin kädentaitojaankin. Minna Canth oli yksi 1800-luvun suomalaisen kulttuurielämän aktiivisimmista toimijoista. Hänen jokainen teoksensa otti kantaa johonkin yhteiskunnalliseen ongelmaan ja hänen uransa loppua kohden yhteiskunnan ja psykologian välinen yhteys vahvistui. Toistuvia teemoja olivat sukupuolten tasa-arvo, köyhyys ja koulutus. Tärkeää on varmistaa, että kaikki tarvikkeet ovat saatavilla ja että jokainen saa oman äänensä kuuluviin.

Askartelutehtävän jälkeen on keskustelutehtävä, jossa oppilaat pääsevät pohtimaan yhteiskunnallista vaikuttamista ja yhteiskunnan tilaa tänä päivänä.

Tehtävä: Askarteluohje

(ks. LIITE1)

Tarvikkeet: sakset, tulostuspaperia, tulostin, liimaa, (lyijy)kynä
Liitteessä on valmiiksi tulostettavana Minna Canthin uraa ohjanneita arvoja. Oppilaat valitsevat arvon, jonka kokevat itselleen tärkeimmäksi. Oppilaat leikkaavat kuvion reunoja pitkin irti. Kuvion tulee kuitenkin olla yhtenäinen, puolikkaita ei saa leikata erilleen. Leikkaamisen jälkeen paperin tyhjälle puolelle asetetaan kynä keskelle (noin valkoisen viivan kohdalle). Kulmat taitetaan kynän yli yhteen ja liimataan kiinni. Näin muodostuu kynän koristeeksi viiri, joka liputtaa oppilaan tärkeänä kokeman päämäärän puolesta.

Pohdintatehtävä

Alustuksena tehtävälle esitellään hieman tarkemmin Minnan elämään jääneitä lausahduksia. Lausahduksista tulee ilmi Minnan elämänasenne, joka näkyy myös hänen kirjallisissa tuotoksissaan sekä kannanotoissaan. Esimerkkejä Minnan ajatuksista elämästä:

*“Ei ole hyvä tehdä liian paljon työtä.
Täytyy myöskin laiskotella välistä, välistä huvitella.”*

*“Naiskysymys ei ole ainoastaan naiskysymys
vaan ihmiskunnan kysymys.”*

*“Vapaus, tasa-arvo, rakkaus. Toteutuvatko ne koskaan
tässä matoisessa maailmassa?”*

*“Kuinka hyvä sotasankari minusta olisi tullutkaan,
jos olisin ollut mies ja elänyt sotaisena aikana!”*

“Nuoruus on ilon ja runouden aikaa. Runous tuottaa iloa, ilo tuottaa runoutta, ja ilo on välttämätön, terveellinen sekä sielulle että ruumiille.”

Tehtävä 1:

Keskustellaan oppilaiden kanssa Minnan ajatuksista ja niiden pohjalta syntyvistä ajatuksista seuraavien apukysymysten avulla:

- Mitä ajatuksia lausahdukset herättävät sinussa?
- Mitkä ovat nykyhetken ongelmia, joihin Minna puuttuisi?
- Millä tavoin Minna vaikuttaisi näihin epäkohtiin? Mitä nykyteknologian tarjoamia mahdollisuuksia hän voisi käyttää apuna?

Tehtävä 2:

Oppilaita kehoitetaan nimeämään vähintään yksi nykyajan ongelma, johon he haluaisivat vaikuttaa. Lisäksi oppilaita haastetaan pohtimaan sitä, miten he itse voisivat ratkaista ja/tai vaikuttaa nimeämäänsä ongelmaan. Erilaisina vaikuttamiskäytäntöinä voi vinkata esimerkiksi mielipidekirjoituksen, mielenosoituksen, blogin kirjoittamisen, podcastin, somekampanjan ja äänestämisen.

Punainen viiva: äänestäminen Suomessa

Tehtävässä tutustutaan demokratiaan ja oppilaat pääsevät itse äänestämään vaaleissa. Äänioikeus ja vapaat vaalit ovat osa demokratiaa. Jotta demokratia toteutuisi poliittisessa päätöksenteossa, on ihmisillä oltava oikeus valita ehdokkaansa ja mahdollisuus asettua itse ehdolle.

Vuoteen 1906 asti vain pieni osa suomalaisista sai äänestää valtiopäivävaaleissa. Valtiopäivä uudistuksen myötä lähes kaikki yli 24-vuotiaat miehet ja naiset saivat äänioikeuden sekä vaalikelpoisuuden. Ensimmäiset eduskuntavaalit järjestettiin maaliskuussa 1907. Valituiksi tuli 19 naiskansanedustajaa eri puolueista.

1900-luvun alkupuolella äänestys toteutettiin hieman eri lailla kuin nykyään, mutta myös tuolloin käytiin tulista vaalikamppailua. Ehdokkaat matkustivat kampanjoimaan junalla ja reellä. Vaaleissa ei äänestetty yksittäistä ehdokasta vaan valitsijayhdistysten kolmen nimen mittaisia listoja ja äänestäjä veti kynällä punaisen viivan kannattamalleen listalle. Ennen Suomen itsenäistymistä eduskuntatyöskentely oli kuitenkin haastavaa, koska Suomen suuriruhtinaana toiminut Venäjän keisari hajotti eduskunnan usein.

Tehtävä 1:

Pohditaan naisen ja miehen asemaa 1900-luvun alussa sekä sitä, kuinka naisten aseman kohentaminen on yhteydessä tasa-arvoon ja demokratiaan. Millä tavoin näihin mahdollisesti yritettiin vaikuttaa, sekä miksi naisten oikeuksien parantamisella oli väliä? Oppilaat vastaavat alla oleviin kysymyksiin:

1. Miksi naisten osallistuminen koettiin tärkeäksi 1900-luvun alun Suomessa?
2. Millä perustein äänestys päätös on eri aikoina muodostettu?
3. Mitä yhteisiä ja erottavia piirteitä 1900-luvun alulla on nykypäivään nähden, kun ajatellaan perustetta äänestää?

*Äidinkielen tunti Jyväskylän seminaarin tyttöharjoituskoulussa 1910-luvulla.
Kuvan opettajatar on Hilma Ihala.*

Tehtävä 2:

Tehtävän toteuttamiseksi näkökulmaa laajennetaan kohti historiallisen muutoksen ja jatkuvuuden teemaa. Ihmisiä ympäröivät olosuhteet ja yhteiskunta ovat muuttuneet aikojen kuluessa. Lisäksi ihmiset perustavat äänestyspäätöksen itselleen tärkeiksi katsomiinsa asioihin. Oppilaat miettivät, millaiset asiat ihmisen elämässä ovat muuttuneet sadan vuoden aikana, ja mitkä ovat pysyneet samana. Mitä asioita piti muuttaa tuolloin, mitä taas nyt? Minkälaiset asiat koetaan tärkeinä nykyaikana äänestettäessä?

Seuraavaksi oppilaille kerrotaan, että he järjestävät Suomen ensimmäiset eduskuntavaalit. Tehtävää varten tarvitaan äänestyskoppi (jokin pieni tila tai nurkkaus), jossa äänestys tapahtuu, laatikko, johon äänestysliput palautetaan, jokaiselle oppilaalle tuostettu äänestyslippu, johon on kirjattu ehdokkaiden nimet ja kuvat (LIITE 4) sekä punainen tussi viivan vetämiseen. Oppilaita ohjeistetaan vetämään punainen viiva äänestämälleen ehdokkaalle sekä palauttamaan äänestyslipuke laatikkoon. Halutessaan opettaja voi tehdä oman listan ehdokkaista. Äänestyksen päättymisen jälkeen lasketaan äänet ja julistetaan vaalien voittaja.

Minna Canthin kahvikakku

Tehtävässä askarrellaan Minnan kahvikakkuohjeella varustetut kortit. Tulosta Minna Canthin kakkukahvin resepti tarvittavalle oppilasmäärälle. Ohjeen voi leikata irti paperista ja liimata kartongille ja koristella esimerkiksi värikynillä ja tarroilla. Tarina kertoo oheisen kakkuohjeen löytyneen Minna Canthin perheen reseptikirjasta. Kakun leipomalla ja sillä herkuttelemalla voi juhlistaa vaikkapa Minna Canthin ja tasa-arvon päivää, jota vietetään Minnan syntymäpäivänä 19.3.

Minna Canthin kahvikakku

- 4 dl kuohukermaa
- 2 kananmunaa
- 2 dl sokeria
- 6 dl vehnä jauhoja
- 1 rkl pomeranssinguorta
- 1 tl neilikkaa
- 1 tl inkivääriä
- 2 tl soodaa
- 2 dl siirappia
- 4 rkl sulatettua voita

Vaahdota kerma vispilällä tai sähkövatkaimella. Vatkaa toisessa astiassa munat ja sokeri vaahdoksi, yhdistä vaahdot. Sekoita keskenään kuivat aineet ja lisää ne siirapin kanssa vaahtoon. Lisää sulatettu voi ja sekoita taikina hyvin. Kaada taikina voideltuun, korppujauhotettuun vuokaan. Vuoka kannattaa jättää hieman vajaaksi, sillä kakku kohoaa.

Paista ensin puoli tuntia 175 asteessa ja vielä toiset puoli tuntia 150 asteessa, kunnes kakku on kypsä.

Vinkki! Voit koristella kakun esimerkiksi tomusokerilla, ja tarjota sen kanssa vaikkapa kermavaahtoa ja hilloa.

Oppimateriaalin lähteet

- Einonen, Piia, et al. Jyväskylän Yliopiston Historia: Osa 1, Seminaarin Ja Kasvatusopillisen Korkeakoulun Aika 1863-1966. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2009.
- Hanska, Jussi, et al. Huoneentaulun Maailma: Kasvatus Ja Koulutus Suomessa Keskiajalta 1860-luvulle. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2010.
- Korkiakangas, Teemu. Vapaita aatteita - Minna ja Ferdinand Canth Jyväskylässä -näyttelyn käsikirjoitus, 2019 (JYU, avoimen tiedon keskus, tiedemuseo, esillä 20.3.-28.9.2019).
- Krogerus, Tellervo: Canth, Minna. Kansallisbiografia-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997- (viitattu 22.11.2022) Julkaisun pysyvä tunniste URN:NBN:fi-fe20051410; artikkelin pysyvä tunniste <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-002816> (ISSN 1799-4349, verkkojulkaisu).
- Kuisma, Juha; Manninen, Kirsti ja Kaakinen, Jussi. Suomen Lasten Historia. Täydennetty ja tarkistettu laitos. Helsingissä: Kustannusosakeyhtiö Otava, 2021.
- Lappalainen, Elina, ja Partanen, Ilona. Ihmeellinen Minna Ja Suomalaiset Supernaiset. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2019.
- Maijala, Minna. Herkkä, Hellä, Hehkuvainen: Minna Canth. Helsingissä: Otava, 2014.
- Nummela, Ilkka. Toiselta Kantilta: Minna Canth Liikenaisena. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2004.
- Virtanen, Leena ja Pelliccioni, Sanna. Minna!: Minna Canthin Uskomaton Elämä Ja Vaikuttavat Teot. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos, 2018.
- Kuopion Korttelimuseo: <https://kuopionkorttelimuseo.fi/minna-canthin-salonki/>, viitattu 22.11.2022. <https://minnacanth.kuopionkulttuurihistoriallinenmuseumuseo.fi/canth/default.html>, viitattu 22.11.2022.

LIITE 1: Minnan teesit

UTELIAISUUS

TASA-ARVO

OIKEUDENMUKAISUUS

ILOINEN MIELI

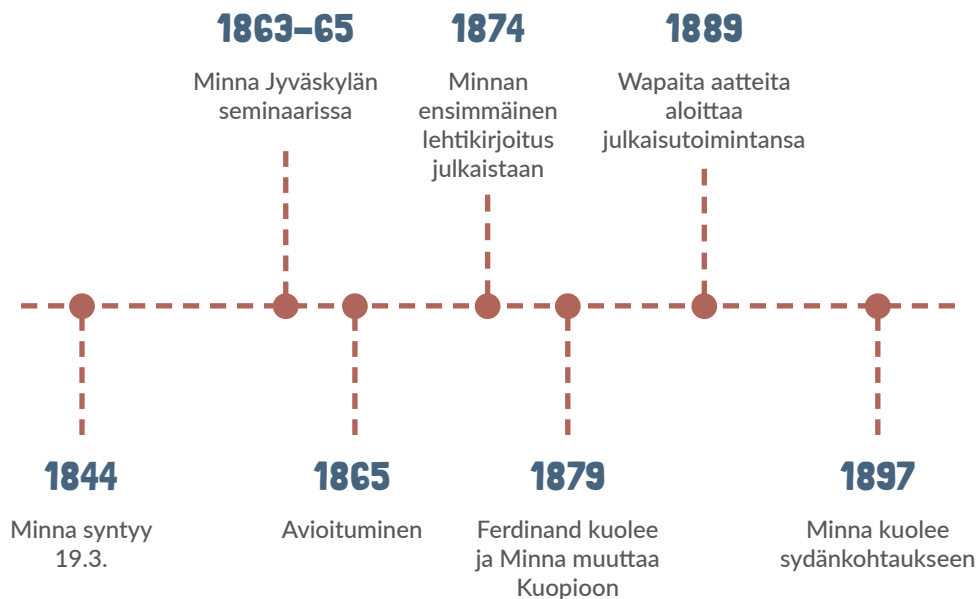
LIITE 2: Kuka Minna Canth oli?

Tässä osiossa on tiivistelmä Minnan elämästä aikajanoineen opilaille. Se pohjustaa häneen liittyviä tehtäviä antamalla lapsille yleiskuvan Minnan elämästä ja urasta. Lopussa on kirjalista elämäkerroista heille, joita Minna ja muut naiskirjailijat kiinnostavat enemmänkin.

Minna Canth (s. 1844 Tampere - k. 1897 Kuopio)

- Suomen ensimmäisiä kirjailijana uraa luoneita naisia sekä Suomen ensimmäinen itsenäisesti toiminut naistoimittaja.
- Minnan isä Gustaf Johnson (1816–1877) oli syntynyt köyhyyteen mutta onnistunut nousemaan sieltä työnteon kautta. Hän halusi tarjota lapsilleen mahdollisuuden kouluttautumiseen.
- Minnan saama koulutus oli 1800-luvun puolivälin naiselle harvinaista: hän sai alkeisopetusta useassa eri koulussa, joiden jälkeen hän siirtyi ruotsinkieliseen rouvasväenkouluun ja lopulta ensimmäisten joukossa Jyväskylän seminaariin opiskelemaan opettajattareksi.
- Minna jätti opintonsa avioituessaan lehtori Ferdinand Canthin (1835–1879) kanssa.
- Minnan ura alkoi keskisuomalaisiin lehtiin kirjoittamisella 1870-luvulla.
 - Häntä kiinnostivat erityisesti kasvatustiede ja raittiusliike.
 - Minnan ensimmäinen lehtikirjoitus kritisoi tyttöjen saamaa koulutusta, joka keskittyi käsitöihin sekä tapakoulutukseen, eikä oppimiseen kuten pojilla.
- Minna ja Ferdinand saivat seitsemän lasta. Aviomies Ferdinand menehtyi Minnan odottaessa seitsemättä lastaan ja Minnasta tuli velkainen leski sekä yksinhuoltaja.
- Minna muutti Kuopioon pitämään isänsä lankakauppaa ja alkoi toimittaa Wapaita aatteita -lehteä.
- Rva C tuki taiteilijoita ja älymystöä ja hänen kotinsa tunnettiin heidän kokoontumispaikkanaan, jossa keskustelu oli vilkasta.

- Minnan teoksissa käsiteltiin yhteiskunnallisia epäkohtia ja niiden aiheuttamia psykologisia ongelmia.
 - Merkittäviä teoksia: Työmiehen vaimo (1885), Köyhää kansaa (1886), Papin perhe (1891), Anna Liisa (1895).
- Vastaanotto Minnan töihin oli erittäin ristiriitaista ja häntä kritisoitiin voimakkaasti eri tahoilta.
- Ajasta Jyväskylässä muistuttaa Kirkkopuistossa sijaitseva patsas
- Minna Canthin liputuspäivä on 19.3. ja se tunnetaan tasa-arvon päivänä.

Lista naiskirjailijoista kertovasta kirjallisuudesta lapsille ja nuorille:

- Lappalainen, Elina; Partanen, Ilona. Ihmeellinen Minna ja suomalaiset supernaiset. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2019.
- Virtanen, Leena; Pelliccioni, Sanna. Eeva!: Eeva Kilven polut, muistot ja viisaat sanat. Kustannusosakeyhtiö Teos 2020.
- Virtanen, Leena; Pelliccioni, Sanna. Fredrika!: Fredrika Runebergin unelmat ja ihmeellinen puutarha. Kustannusosakeyhtiö Teos 2021.
- Virtanen, Leena; Pelliccioni, Sanna. Minna!: Minna Canthin uskomaton elämä ja vaikuttavat teot. Kustannusosakeyhtiö Teos 2018.

LIITE 3: Minna Canth (syntymänimi **Ulrika Wilhelmina Johnson**), kirjailija, toimittaja, kauppias, vaimo, äiti ja yhteiskunnallinen vaikuttaja

s. 19.3.1844 Tampere - k. 12.5.1897 Kuopio

Minna Canth syntyi puuvillatehtaan mestarin Gustaf Vilhelm Johnsonin ja piika Ulrika Antintyttären vanhimmaksi eloonjääneeksi lapseksi. Gustaf oli syntynyt aviottoman piian lapseksi, mutta hänen onnistui kohottaa asemaansa Finlaysonin kangastehtaalta auenneen uran kautta. Finlayson tarjosi Minnallekin mahdollisuuden kouluttautumiseen aikana, jona tyttöjen koulunkäynti oli vielä varsin poikkeuksellista.

Johnsonit muuttivat Kuopioon Gustafin töiden perässä ja Minna opiskeli useissa kouluissa, lopulta myös ruotsinkielisessä rouvasväenkoulussa. Rouvasväenkoulut olivat tulleet osaksi kansallista koulujärjestelmää vain muutamaa vuotta aiemmin ja ne olivat ensimmäisiä kouluja, joiden varsinaisena tarkoituksena oli kouluttaa tyttöjä. Nekin oli suunnattu varakkaiden ja sivistyneistön vanhempien tyttärille ja koulujen tarkoituksena oli tehdä tytöistä sopivia vaimoja tuleville virkamiehille.

Jyväskylän vaikutus uraan ja henkilökohtaiseen elämään

Minna aloitti 19-vuotiaana opinnot juuri perustetussa Jyväskylän seminaarissa, joka oli ainoa mahdollisuus naiselle jatkaa koulutustaan ylemmälle tasolle. Minnan opettajana seminaarissa toiminut Ferdinand Canth kosi Minnaa vain kuukausia tämän opiskelujen alettua. Minna torjui kosinnan, koska seminaarilaisen ei ollut sopivaa olla naimisissa opettajansa kanssa. Vajaa kaksi vuotta myöhemmin Minna suostui Ferdinandin kosintaan ja jätti opintonsa keskittyen perheenäidin rooliin.

Kymmenen vuotta myöhemmin Ferdinandista tuli Keski-Suomi -lehden päätoimittaja ystävänsä tilalle. Tämä avasi myös Minnalle väylän kirjoittamiseen. Ensimmäisessä kirjoituksessaan hän kritisoi tyttökouluja niiden epäkäytännöllisyydestä ja opetuksen keskiössä olevasta salonkikasvatuksesta. Vahva yhteiskunta tarvitsi osaavia ja viisaita naisia, mutta naisten potentiaali hukattiin seuralämän turhuuksiin.

Kasvatusteeman lisäksi Minnaa kiinnosti raittiusliike ja hän järjestikin raittiuskokouksen vuonna 1875. Raittiustavoitteet olivat ristiriidassa Keski-Suomi -lehden omistajien intressien kanssa, ja Canthit saivatkin potkut lehdestä. Uusi työpaikka löytyi vuonna 1878 perustetusta Päijänne-lehdestä. Lehdessä julkaistiin myös Minnan ensimmäiset novellit, joissa korostuivat uskonto ja suomalaisuus. Ensimmäisessä näytelmässään Murtovarkaudessa Minna otti esiin hänelle tutun teeman, raittiuskysymyksen.

Köyhyydestä menestykseen

Aviomies Ferdinand sairastui ja kuoli aivosairauteen Minnan ollessa raskaana 1879. Yksinhuoltajana Minnan ainoa taloudellinen tuki oli hänen saamansa leskeneläke. Hän teki päätöksen lähteä Kuopioon seitsemän lapsensa kanssa ja otti hoidettavakseen isänsä lankakaupan.

Minnan lapsena saama koulutus oli ollut voimakkaan uskonnollista, kun taas Jyväskylän seminaarissa painottuivat aatteiden kansainvälisyys ja kiinnostus tieteeseen. Nämä teemat yhdistyivät toisiinsa Wapaita aatteita -lehdessä, jota Minna alkoi toimittaa Kuopiossa. Luonnontieteet näkyivät myös Minnan kaunokirjallisessa tuotannossa hahmojen psykologisen puolen syventyessä. Hän kykeni näkemään kurjuuden ja mielenterveyden ongelmien taustalla piilevät yhteiskunnalliset rakenteet, kuten köyhyyden ja koulutuksen puutteen. Hän oli nähnyt ympärillään paljon epäonnea, kuten alkoholismia perheessään ja sairastanut itse synnytyksen jälkeisen masennuksen miehensä kuoltua. Tämä oli ajanut hänet tutustumaan lääketieteeseen.

Uskonto ja lääketiede nähtiin toisilleen vastakkaisina voimina, ja hartaana kristittynä Minnalla oli kova työ sovittaa nämä kaksi itselleen tärkeää mielenkiinnon kohdetta yhteen. Hän alkoi nähdä ristiriidan henkilökohtaisen uskonnollisuuden sekä kontrolloimaan pyrkivän uskonnollisen kasvatuksen välillä. Kontrollointi kohdistui erityisen voimakkaasti nuoriin tyttöihin, mitä Minna ei voinut naisasiaa ajavana hyväksyä. Perinteitä vastaan asettuminen nähtiin helposti kritiikkinä koko suomalaisuutta kohtaan. Minnan kirjoitukset saivatkin aikaan ristiriitaisia tunteita hänen ympäristössään ja häntä kritisoitiin ajamiensa aatteiden tähden. Rva C oli aktiivinen kirjoittaja elämänsä loppuun saakka saamastaan kritiikistä huolimatta. Lastensa tukemisen ohella Minna käytti voimavarojaan nuorten kirjailijoiden ja toimittajien urien edistämiseen. Hänen kotinsa tunnettiin älymystön ja taiteilijoiden kokoontumis- ja keskustelupaikkana, jonne olivat tervetulleet niin miehet kuin naisetkin. Hänet vei lopulta 53-vuotiaana sydänkohtaus.

LIITE 4:

Äänestyslipuke ehdolle asettuneista

Eduskuntavaali- ehdokkaat

**Kekkonen,
Kekkonen,
Kekkonen...
Urho Kekkonen
(1900–1986)**

Suomen pitkäaikaisin presidentti. Toimi presidenttinä vuodet 1956–1982. Kuului Maalaisliittoon. Tasapainoili presidenttinä ollessaan kylmän sodan maailmassa, lännen ja idän välissä.

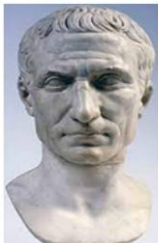
**Tasa-arvo!
Minna Canth
(1844–1897)**

Kirjailija, toimittaja, kauppias. Kirjoitti esimerkiksi useita näytelmiä, joissa otti kantaa ajankohtaisiin asioihin. Ajoi mm. naisten ja köyhien asemaa.

**Never, never,
never give up.
Winston
Churchill
(1874–1965)**

Brittiläinen valtiomies, sotilas ja kirjailija. Toimi maansa pääministerinä 1940–1945 sekä 1951–1955. Tunnetaan laajasti poliittisesta urastaan.

**Ab imo pectore
Julius Caesar
(100 eaa.–44 eaa.)**

Roomalainen valtiomies, eli ennen ajanlaskun alkua. Ristiriitainen, mutta menestynyt sodissa ja politiikassa. Muutti ja kehitti roomalaista hallintoa vahvemerkiksi. Joutui lopulta salamurhan kohteeksi.

**Usko itseesi!
Tove Jansson
(1914–2001)**

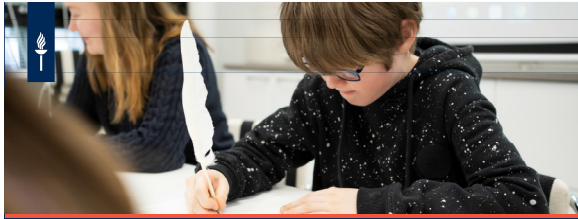
Kuvataiteilija, kirjailija ja sarjakuvataiteilija. Tunnetaan erityisesti Muumi-kirjoista. Suomen kansainvälisesti tunnetuimpia taiteilijoita, jonka luomia hahmoja rakastetaan ympäri maailman.

LIITE 5: Luvuvinkit

Kirjastoista löytyviä lapsille ja nuorille suunnattuja historia-aiheisia kirjoja:

- Brocklehurst, Ruth; Brook, Henry; Larkum, Adam; Sipilä, Anna-Reetta. Murunen maailmanhistoriaa. Lasten Keskus 2019.
- da Cruz, Carlos; Haikari, Janne. Suomen keskiaika lapsille. S&S 2017.
- Finnilä, Anna; Savolainen, Irma; Osipow, Penni. Oma Helsinki-kirjani: Helsingin historian, arkkitehtuurin ja kulttuuriympäristöjen käsikirja lapsille. Helsingin kaupunkimuseo 2001.
- Kero, Maija-Leena; Salama, Laura. Salaperäinen Luostarinmäki. Kerokustannus 2014.
- Kortekangas, Otso; Savolainen, Panu. Kaupunki maailman keskellä: Turun lasten maailmanhistoria. Sigillum 2017.
- Kuisma, Juha; Manninen, Kirsti; Kaakinen, Jussi. Suomen lasten historia. Kustannusosakeyhtiö Otava 2021.
- Kunnas, Mauri. Koiramäen Suomen historia. Otava 2017.
- Kunnas, Mauri; Kunnas, Tarja. Koiramäen Martta ja Ruuneperi. Otava 2005.
- Loivamaa, Ismo. Ihanan kamala 1970-luku. Avain 2022.
- Manninen, Kirsti; da Cruz, Carlos. Suomen lasten Suomi. Otava 2016.
- Mikkanen, Raili; Valojärvi, Laura. Suomen lasten linnakirja. Minerva 2011.
- Ovaskainen, Viljami; Ovaskainen, Minna; Valthier, Baptiste. Suomen historia: koululaisen pikkujättiläinen. Readme.fi 2020.

LIITE 6: Miniluennon diat

Mitä tänään tehdään?

KURKISTUKSIA TASA-ARVON JA LAPSUUDEN HISTORIAAN - Minna Canthin ja historiantutkimuksen matkassa

23.1.2023 1

Mitä historiasta opitaan?

- Kulttuurien tuntemusta,
- vastuulliseksi kansalaiseksi kasvamista,
- erilaisuuden ymmärtämistä
- ja paljon muuta kiehtovaa tietoa!

Menneisyyden salapoliisin lähteet

Kuningas Birger Maununpojan suojelekirje Karjalan natsille. Kuva: CC BY 4.0. / Kansallisarkisto.

Menneisyyden salapoliisin lähteet

Helsingin pitäjän keskiaikaisen pappilan kaivauksilta vuonna 2013. Kuva: CC BY 4.0. / Vantaan kaupunginmuseo.

Historia on...

- menneisyyttä,
- oppiaine, jota opiskellaan koulussa sekä
- tieteenala.

"Die kleine Wärterin" postikortti, lähetetty Saksasta Helsinkiin vuonna 1905. Kuva: CC BY 4.0. / Helsingin Kaupunginmuseo.

Keskeisiä tavoitteita historian tunnilla

- Historiatietoisuus
- Muutos ja jatkuvuus
- Syy- ja seuraussuhde
- Aikakäsitys ja historiallinen empatia

Menneisyyden salapoliisin lähteet

Lapsia kesäviitossa. Kuva: CC BY 4.0. / Vantaan kaupunginmuseo.

Vanha leikkikalu. Kuva CC BY 4.0. / Helsingin kaupunginmuseo

Mitä lähteet tarkoittavat?

- Alkuperäislähteet
- Toisen käden lähteet
- Kirjalliset lähteet sekä kuvat ovat tärkeitä historiantutkijalle.
- Arkeologi tutkii muita kuin kirjallisia jäänteitä.

Historiantutkijan työnkuvaan kuuluu...

- lukemista,
- arkistomatkoja (digitalisointi etenee!),
- kirjoittamista,
- syy- ja seuraussuhteiden etsimistä,
- johtopäätösten Tekoa ja
- päätelmistä keskustelemista.

Valtionarkiston tutkijaseali vuonna 1901. Kuva: CC BY 4.0. / Daniel Nyblin, Museovirasto - Musketit.

Poika ja pushevonen. Kuva: CC BY 4.0. / Tyne Aho, Museovirasto - Musketit.

- Historiantutkimus painottui pitkään poliittiseen historiaan, suurmiesten historiaan, kulttuurihistoriaan ja sotahistoriaan.
- Nykyään tutkimuskenttä on monipuolinen.
- Tarkastellaan esim. sukupuolihistoriaa, lasten- ja perhehistoriaa, arjen historiaa, tunteiden historiaa.
- Menneisyys on tarua ihmeellisempää!

Perhehistoriasta

- Millaisia olivat menneisyyden perheet? Millaiset asiat perheitä määrittivät? Millaista menneisyyden perhe-elämä on ollut?
- Aikuisten ja lasten jokapäiväiseen elämään vaikuttivat sukupuoli, sääty/yhteiskunnallinen asema ja maantieteellinen asuinpaikka.
- Myös menneisyydessä on ollut monimuotoisia perheitä eikä vain yhtä tiettyä perhemallia.

Orrströmin perhettä vuonna 1933. Kuva: CC BY 4.0 / Vantaan kaupunginmuseo.

Lasten historiasta

- Miten lapsuus on nähty eri aikoina? Millaista lapsuus on ollut? Mitkä asiat ovat määrittäneet lapsuutta?
- Lasten asema on vaihdellut maantieteellisesti.
- Säädyn/yhteiskunnallisen aseman merkitys: etenkin alempien säätyjen lapset olivat töissä jo varhain vuosisatojen ajan.
- Sukupuolen merkitys: määritti poikien ja tyttöjen tehtäviä.
- Koulunkäynnin yleistyminen 1800-luvulla muutti lapsen asemaa.
- Leikki on aina kuulunut lapsille!

Välittynällä Kallion kansakoulussa 1940- tai 1950-luvulla. Kuva: CC BY 4.0 / Eino Heinonen, Helsingin kaupunginmuseo

Sukupuolihistorian aiheena voi olla myös...

Suomen ensimmäiset eduskuntavaalit

- Järjestettiin maaliskuussa 1907.
- Valituksi tuli 19 naiskansanedustajaa eri puolueista.
- Naiset olivat saaneet äänioikeuden vain Uudessa-Seelannissa ja Australiassa ennen suomalaisia naisia.

Nais kansanedustajat 1907			
Naiskansanedustaja	Edustaja	Edustaja	Edustaja
Edustaja No. 1	Edustaja No. 2	Edustaja No. 3	Edustaja No. 4
Edustaja No. 5	Edustaja No. 6	Edustaja No. 7	Edustaja No. 8
Edustaja No. 9	Edustaja No. 10	Edustaja No. 11	Edustaja No. 12
Edustaja No. 13	Edustaja No. 14	Edustaja No. 15	Edustaja No. 16
Edustaja No. 17	Edustaja No. 18	Edustaja No. 19	Edustaja No. 20

Oulun läänin eteläisen vaalipiirin ehdokaslista 1907. Kuva: CC BY 4.0 / Markku Hyvönen, Helsingin kaupunginmuseo.

...tai vaikkapa Minna Canth (1844 - 1897)

- Kirjailija, lehtinainen, kauppias, vaimo, äiti.
- Opiskeli opettajaksi Jyväskylässä.
- Kuopiossa Minna siirtyi suvun lankakaupan yrittäjäksi.
- Minnan salongissa, Kanttilassa kokoontui keskustelupiiri.
- Minna oli tiedonjanoinen yhteiskunnallinen vaikuttaja ja tasa-arvon puolestapuhuja.

Kuva: Minna Canth istumassa salongissaan (Kuopio, 1891, Museovirasto - Musketit, Historiallinen kuvakokoelma) Aineiston käyttöoikeus: CC BY 4.0, <https://www.finna.fi/Record/musketit.M012.H.K10000/2938>.

LÄHTEET

- Markkola, P. (1994). Työläiskodin synty: Tamperelaiset työläisperheet ja yhteiskunnallinen kysymys 1870-luvulta 1910-luvulle. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Häggman, K. (1994). Perheen vuosisata: Perheen ihanne ja sivistyneistön elämäntapa 1800-luvun Suomessa. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Diasarja pohjautuu alakoululaisille suunnattuun Minna Canth-työpajaan, jonka toteuttivat Jyväskylän Avoimen tiedon keskuksen Tiedemuseo, Jyväskylän kesäyliopisto ja Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitos vuonna 2019.

Kuva: valokuvaaja J. H. Ahon lapset kaniinien kanssa Lehtimäen ateljeessa. Aho J. H., kuvaaja 1912, Museovirasto - Musketit, finna.fi Käyttöoikeus: CC BY 4.0

JYUniorit.

Miniluennon voi ladata pdf-esityksenä oppimateriaaleista
JYUniorit-verkkosivuilta: www.jyu.fi/jyuniorit.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
HISTORIAN JA ETNOLOGIAN
LAITOS

JYVÄSKYLÄN
KESÄYLIOPISTO

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
AVOIMEN TIEDON KESKUS
TIEDEMUSEO

JYVÄSKYLÄN
YLIOPISTOSÄÄTIÖ

JYUniorit.

TIEDETTÄ
JYU
KAIKILLE